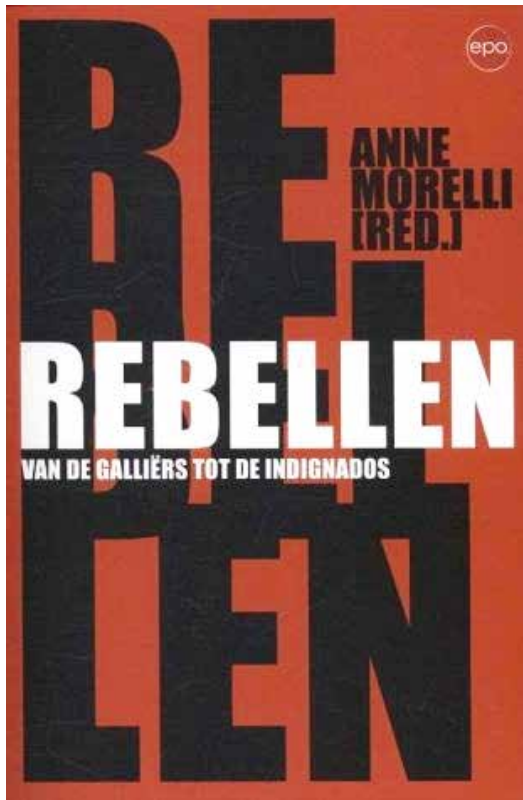

ANNE MORELLI (red.)

Rebellen Van de Galliërs tot de Indignados

Anne MORELLI (red.). *Rebellen. Van de Galliërs tot de Indignados*, Berchem: EPO, 2013, 343 pp., ISBN 987 94 91297 23 6

Een jansenist, Ambiorix en een verzetsstrijder uit 1944: voor elk van hen is een rol weggelegd in *Rebellen*, een bundel met veertien episodes waarin rebellen doorheen de tijd van zich lieten spreken. Een eerdere versie verscheen in 2011 als *Rebelles et subversifs (des Gaulois jusqu'à nos jours)*.

In haar inleiding breekt samensteller Anne Morelli meteen een lans voor het bouwen van een 'pantheon van outcasts'. 'Verstotelingen die brutaal de onrechtvaardigheid van de gevestigde orde afwezen en zich hardnekkig tegen het systeem verzetten', aldus Morelli.¹ Even ademen. Brutaal, hardnekkig, het systeem, onrechtvaardigheid: hier wordt gepreikt. Rebellen springen dan wel in het oog – vooral bij machthebbers –, maar weten zich niet altijd verzekerd van een plaats in de geschiedenis, en daar wil Anne Morelli verandering in brengen. 'Het doen en laten van rebellen gaat (...) zelden meer dan een of twee generaties van mond tot mond en we moeten dan ook een duurzame nagedachtenis opbouwen zodat ook zij onderdeel gaan uitmaken van ons collectief geheugen en ze wel door de geschiedenis erkend moeten worden.'² Het kan niet duidelijker zijn. En passant krijgt het geschiedenisonderwijs nog een veeg uit de pan. 'Geen enkel handboek vermeldt de namen van de "helden" die een grote staking leidden of tijdens betogingen voor sociale verworvenheden gedood werden.'³ Goed, maar moet dit dan? Laten we het houden op meer aandacht voor de rol van protest en de invloed op beslissingsprocessen. Aandacht die er in de academische geschiedschrijving sinds de jaren 1960 al in ruime mate is. Dat bewijzen de rijk gestoffeerde bijdragen in *Rebellen*.

De 19e en 20e eeuw krijgen in het boek de meeste aandacht, al mag dat niet tot de conclusie leiden dat het de eeuwen voordien peis en vree was, wel integendeel. Dat protest van alle tijden is, hoeft niet te verbazen. Collectieve acties komen dan ook in vele gedaanten voor: van een gewelddadige hongeropstand over petitie tot stakingen en betogingen. Even

divers is de voedingsbodem: economische onvrede, sociale achterstand, politieke rechten (of beter: het ontbreken ervan). Maar is elke rebel ook een vrijheidsstrijder? Neen, in de 14e eeuw ging het vaker om het behoud van rechten dan om rebelleren in de klassieke zin van het woord, besluiten Jelle Haemers en Jan Dumolyn. Gita Deneckere toont dan weer hoe arbeidersprotest in de 19e eeuw het wapen van de 'burgerlijke' mensenrechten op de machthebbers richtte. Mensenrechten werden zo een hefboom om sociale, politieke en economische rechten af te dwingen. Zonder *Déclaration des droits de l'homme et du citoyen* geen stakingsrecht of sociale wetgeving. Pierre Van den Dungen gaat in zijn bijdrage over de 'subversieve bourgeoisie' nog een stap verder en beschrijft hoe progressieve intellectuelen vaak aan het stuur van de arbeidersbeweging zaten. Figuren als Louis De Potter uit Els Wittes bijdrage over de proletarische opstand van 1830 maken zo een wederoptreden wanneer ze in de decennia na 1830 de grondwet onversneden willen toepassen. Het stereotype van de proletarische rebel is ver weg. Michel de Waha stelt het ook vast bij de boerenopstand die tussen 1321 en 1328 in Kust-Vlaanderen tot uitbarsting kwam. 'Het was geen protest van de onvermogene mensen, maar van min of meer gegoede, zelfs welgestelde boeren die wilden deelnemen aan een systeem waarvan ze, ondanks gevestigde regels en erkende rechten, weerhouden werden. Zo transformeerden ontgoochelde hervormers zich eerst tot opstandelingen en later tot revolutionairen.'⁴

De diverse hoofdstukken zijn niet altijd even strak gestroomlijnd – van ultrakorte bijdragen tot breedvoerige uiteenzettingen –, maar dat is een klein euvel. Iets meer zorgvuldigheid had uitschuiers als het bezoek van keizer Augustus aan Gallië in de 8e eeuw (sic) kunnen vermijden.⁵ En de 21e-eeuwse indignados uit de titel van het boek leveren wellicht stof voor een volgende publicatie, een wervende titel leverde het in ieder geval wel op. De verdienste

van *Rebellen* is dat het de veelzijdigheid van protest en verzet illustreert. En wat blijft is vooral wat de rebellen doorgaans níet deden: 'het systeem' zelf in vraag stellen.

Een rebel was vaker reformist dan revolutionair.

GAËTAN REGNIERS, freelancejournalist en historicus

- 1 Anne MORELLI (red.), *Rebellen. Van de Galliërs tot de Indignados*, Berchem: EPO, 2013, p. 21.
- 2 Anne MORELLI (red.), *Rebellen [...]*, p. 21.
- 3 Anne MORELLI (red.), *Rebellen [...]*, p. 20.
- 4 Michel DE WAHA, Van een bescheiden boerenstand naar Middeleeuwse boerenopstanden. In: Anne MORELLI (red.), *Rebellen [...]*, p. 66.
- 5 Serge LEWUILLON, Weerspannig Gallië. In: Anne MORELLI (red.), *Rebellen [...]*, p. 44.